

De VVD gokte, volhardde en heeft nu toch haar felbegeerde plaats aan de onderhandelingstafel

ANALYSE D66, VVD en CDA moeten de basis leggen voor een nieuw kabinet, adviseert informateur Sybrand Buma maandag. Maar het is een keuze uit schaarste: omdat die drie partijen geen meerderheid hebben, moeten ze ook meteen op zoek naar méér steun.

Gerard Beverdam, Niels van den Bovenkamp

maandag 8 december 2025, 19:47

'Je kunt niet eindeloos in je eigen voorkeuren blijven hangen', zei D66-leider Rob Jetten maandag. Dat informateur Sybrand Buma nu adviseert dat D66, CDA en VVD de volgende stap moeten zetten, was niet de eerste keuze van verkiezingswinnaar Jetten. Maar om snelheid te houden in het formatieproces heeft Jetten zijn voorkeursvariant met GroenLinks-PvdA, VVD en CDA opgegeven.

Iemand moest een stap zetten, want vorige week constateerde Buma nog dat er zowel voor een meerderheids- als minderheidskabinet geen draagvlak was. Na een weekend van intensief telefonisch contact tussen fractievoorzitters (ook buiten de formerende partijen werd rondgebeld), is het voortzetten van de gesprekken met D66, CDA én VVD de enig overgebleven optie. Want VVD-leider Dilan Yesilgöz blijft GroenLinks-PvdA uitsluiten van kabinetsdeelname.

Volgens GroenLinks-PvdA-voorman Jesse Klaver wordt de VVD nu beloond voor 'blokkeergedrag', en worden kiezers die verandering wilden 'belazerd'. De keuze voor een minderheidsoptie noemde Klaver maandag een riskant experiment met zoveel onzekerheden in de wereld. Het is dan ook een hard gelag voor de partij van Klaver, die zelf aangaf een minderheidskabinet niet als optie te zien en zichzelf daarmee uitsloot voor zo'n variant.

De VVD mag nu plaatsnemen aan de onderhandelingstafel naast Jetten en CDA-leider Henri Bontenbal. Bij de liberalen zal die uitnodiging als overwinning voelen voor het consequent blijven uitsluiten van GroenLinks-PvdA. De taxatie in de partij van Yesilgöz was dat zij in een toekomstig kabinet onmisbaar is, blijkt nu werkelijkheid te worden.

Yesilgöz was maandag dan ook met de nodige bravoure afgereisd naar Den Haag. Zo kondigde de VVD-leider aan nog het nodige te willen versleutelen aan het inhoudelijke stuk dat Jetten en Bontenbal eerder al hadden geschreven over migratie, veiligheid, wonen, stikstof en economie. 'Ik zou het stuk niet integraal de prullenbak in verwijzen. Maar het is ook niet dat ik met twee voetnoten denk dat het klaar is.'

VVD-leider Dilan Yesilgoz lijkt beloond te worden voor haar gok. beeld: ANP

Medisch-ethische thema's liggen SGP en ChristenUnie zwaar op de maag.

Als het D66, VVD en CDA lukt om ook gedrieën tot een inhoudelijk akkoord te komen, blijft het de uitdaging om ook breder steun te zoeken. Met 66 zetels komen D66, VVD en CDA in de Tweede Kamer tien zetels tekort voor een meerderheid en in de Eerste Kamer telt hun aantal zetels op tot 22, een tekort van zestien voor een meerderheid.

Niet helemaal wegstrepen

In de praktijk komt het erop neer dat op vrijwel alle dossiers bij niet-kabinetspartijen steun gezocht zal moeten worden. Al willen de drie partijen de optie van een meerderheidskabinet nog niet hélemaal wegstrepen. Met name de VVD houdt graag een deurtje open naar JA21. Maar volgens Jetten en Bontenbal is samenwerking met GroenLinks-PvdA ook nog steeds mogelijk.

Samenwerken met de oppositie is geen eenvoudige opgave, omdat daarbij wisselgeld gevraagd zal worden. SGP en ChristenUnie gaven eerder al aan constructief te willen zijn, maar tegelijk niet mee te willen werken met een kabinet dat liberale verworvenheden verder wil uitbreiden.

Zo geeft de SGP maandag een hernieuwde waarschuwing over de motie van VVD-Kamerlid Arend Kisteman om onderwijsvrijheid in te perken. Daarover wordt dinsdag gestemd. Het is een onverstandige gedachte, klinkt op de SGP-burelen, te denken dat het aannemen van die motie zonder consequenties zal blijven. Ook medisch-ethische thema's liggen SGP en ChristenUnie zwaar op de maag.

CDA-leider Bontenbal zegt te begrijpen dat partijen - zoals SGP en ChristenUnie - die zich constructief willen opstellen, ook wensen hebben. 'En daarom moeten ze ook vooral meepraten', zei hij maandagavond. Hij deed een beroep op alle partijen om zich constructief op te stellen. 'Verantwoordelijkheid voor het land draag je ook als oppositiepartij. De laatste jaren heeft het CDA laten zien dat je ook vanuit die rol goede dingen kunt doen.'